

A Magyar Köztársaság határokormányainak törvényi kihirdetése*

Hodobay-Böröcz András okl. földmérőmérnök
Földmérési és Távérzékelési Intézet

1. Bevezető

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény kimondja, hogy

„1. § (2) Az államhatárnak a Föld felszínén haladó vonalát nemzetközi szerződések határozzák meg, amelyeket törvényben kell kihirdetni.” [levezetve az Alkotmány – 1949. évi XX. törvény – 5. §-ából; az állampolgárnak pedig alapjoga a közérdekű adat megismerése – 61. § (1) bekezdés].

„(2) Az államhatárnak a Föld felszínén haladó vonalát nemzetközi szerződések határozzák meg, amelyeket törvényben kell kihirdetni.

(3) Az államhatár és a Föld felszínének metszsvonala (a továbbiakban: határvonal) pontos kijelölését határokormányok tartalmazzák, amelyeket nemzetközi szerződésként törvényben ki kell hirdetni.”

„16. § (3) Az 1. § (2)–(3) bekezdésében meghatározott, e törvény kihirdetésekor törvényben ki nem hirdetett nemzetközi szerződéseket és határokormányokat 2008. december 31-ig törvényben ki kell hirdetni.”

Mint ismeretes a Magyar Köztársaság államhatárát leíró okmányokat az I. világháborút lezáró, a Nagy-Trianon kastélyban 1920. június 04-én aláírt Békeszerződés, illetve a II. világháborút lezáró, Párizsban, 1947. február 10-én aláírt Békeszerződés határozzák meg. Az időközben bekövetkezett változásokat a kiegészítő és módosító határokormányok tartalmazzák. A trianoni Békeszerződés szövegét az 1921. évi XXXIII. törvénycikk iktatta törvénybe, annak II. része írja le Magyarország határait, azonban a hozzátartozó okmányokat – határleírásokat, határtérképeket – nem tette közzé.

A párizsi Békeszerződés a II. világháború győztes hatalmai és Magyarország képviselői által 1947. február 10-én aláírt, és a magyar törvénytarba 1947. július 16-án becikkelyezett

okmány. A párizsi Békeszerződés visszaállította az 1920-as, ún. trianoni határokat, sőt Magyarországtól – Pozsony védelmére hivatkozva – további három falut (Horvátjárfa, Oroszvár, Dunacsún) csatoltak Csehszlovákiához (csehszlovákok öt falut követeltek). A becikkelyezett okmány sem tartalmazta a határokormányokat, illetve azok kiegészítéseit.

A 2007. évi LXXXIX. törvényben szereplő kihirdetési kötelezettség a román, a jugoszláv (beleértve Szlovéniát, Horvátországot, Szerbia és Montenegrót), az osztrák és szlovák határszakaszok okmányaira vonatkozik. A Magyar Köztársaság és Ukrajna közötti államhatárt az 1998–2003 között végzett újfelmérés alapján elkészített, a 2007. évi VIII. törvénnyel kihirdetett határokormányok határozzák meg, amelyek 2007. augusztus 09-én léptek hatályba. A többi ország vonatkozásában az államhatárról szóló törvény mintegy történelmi archiválást is előír, hiszen több szomszéd ország viszonylatában – Ausztria, Románia, Szlovákia – jelenleg is a trianoni okmányok hatályosak.

2. A határokormányok

A II. világháború lezárása után csak a csehszlovák I. határszakasz okmányait szerkesztették újra (ez csak francia nyelven lehet fel), a többi szomszéd ország viszonylatában a trianoni okmányok maradtak hatályban. A hatályos határokormányok eredeti példányait a Külügyminisztérium (KüM) szerződéstárában tárolják. Kutatásaink eredményeképpen azonban arra a következtetésre jutottunk, hogy az eredeti trianoni okmányok egy része a II. világháborúban elpusztult, ezért néhány határszakaszon kihirdetni csak a meglévő nyilvántartási példányokat lehet.

A hatályos jogszabályok szerint a határokormányok nyilvántartását, változásvezetését a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) végzi, azokból adatszolgáltatást teljesít, tehát az Intézetben kell az okmányokat megkeresni. Természetesen a FÖMI őrizetében lévő okmányok nyilvántar-

* A Nyiregyházán, 2009. július 02–04. között tartott Vándorgyűlésen elhangzott előadás szerkesztett változata

tási példányok, a trianoni okmányok esetében nem tartalmazzák az eredeti aláírásokat, így kérdés, hogy azok hitelesnek tekinthetők-e. Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium (IRM) állásfoglalása szerint amennyiben az eredeti okmányok nem lelhetők fel, a FÖMI nyilvántartási példányaikat kell a kihirdetéshez felhasználni, ezeket tekintik hiteles okmányoknak.

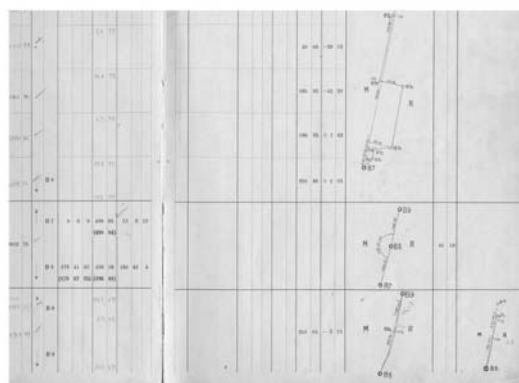
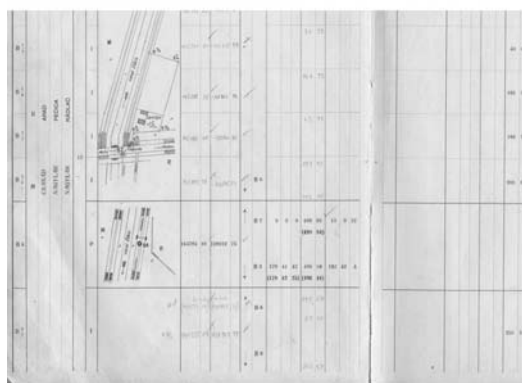
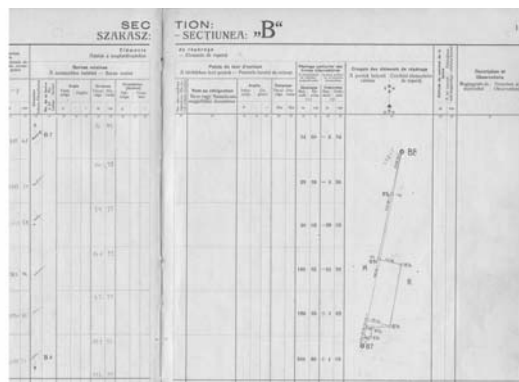
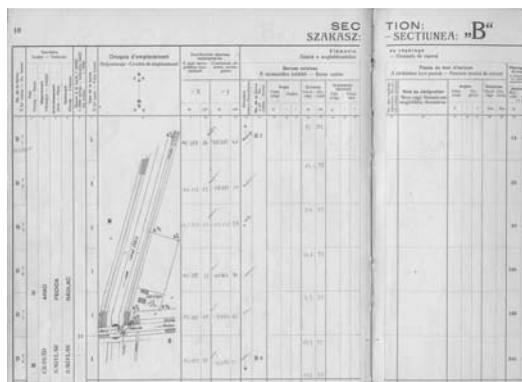
A kihirdető törvény előkészítése során azt is meg kellett határozni, hogy a határokmányokat a törvény mellékleteként eredeti méretben (eredeti méretű másolatban) szükséges csatolni, vagy el kell készíteni azok digitális másolatát, majd számítógépes adathordozón a törvényhez mellékelni. Természetesen ez utóbbi mellett született döntés, ami azt jelentette, hogy számba kellett venni az okmányok mennyiségét, azok méreteit, majd ezek ismeretében dönteni kellett a digitális másolatok készítésének módjáról, illetve arról, hogy azokat mely szervezet készítse.

Az okmányok számbavételét a KüM közreműködésével a FÖMI végezte. Megállapították, hogy a szomszéd országok viszonylatában milyen okmányok születtek, azok eredetije fellelhető-

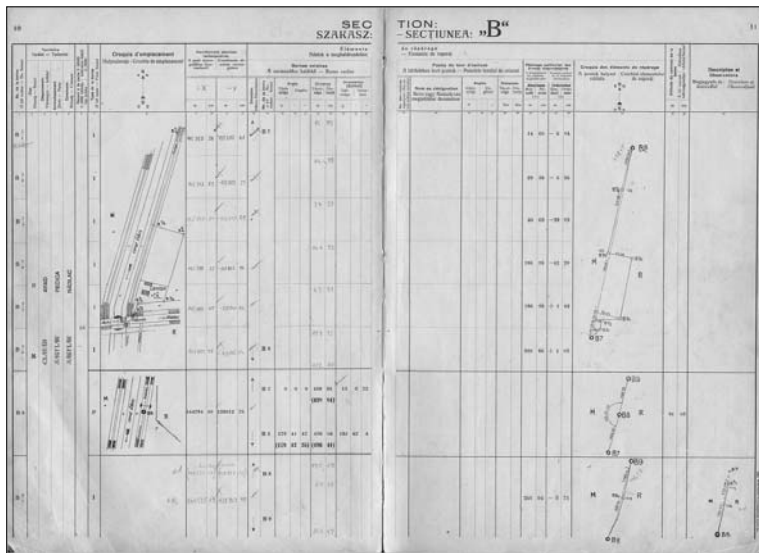
és hol található. A FÖMI minden egyes okmányt kézbevevett, lemérte azok méretét, megszámolta darabszámukat, állapotukat (szakadozott, bekötött stb.) megállapította. A végeredmény közel 10 ezer térképlap és okmányoldal (ami később mintegy 5500 oldalra olvadt), természetesen az A0 mérettől az A4 méretig minden előfordult.

3. A határokmányok digitális másolata

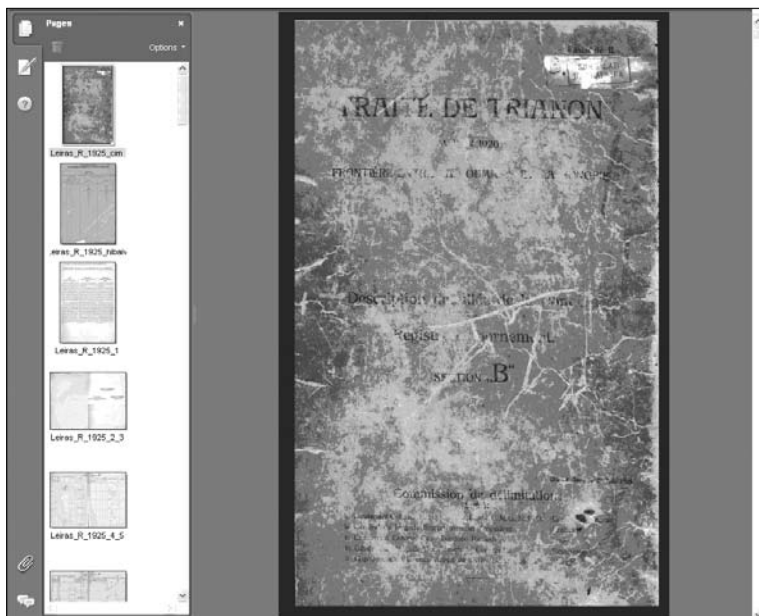
Mivel az államhatárról szóló törvény csak arról rendelkezett, hogy a ki nem hirdetett okmányokat törvényben kell kihirdetni, arról azonban nem, hogy a kihirdető törvény előkészítése és az okmányok digitális másolása, a szükséges költségek biztosítása mely szervezet (minisztérium) feladata, az érintett minisztériumok között egyeztetés – inkább nevezhetjük egyezkedésnek – kezdődött. Végül is a törvény szövegének előkészítése az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, az okmányok digitális másolása pedig a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) hatáskörébe került. A másolás konkrét végrehajtását – tekintve, hogy az okmányok jelentős része a FÖ-

1. ábra A magyar–román B határszakasz határleírásának (1925) 10. és 11. lap részei

2. ábra Az összeillesztett magyar–román B határszakasz leírás 10. és 11. lapja

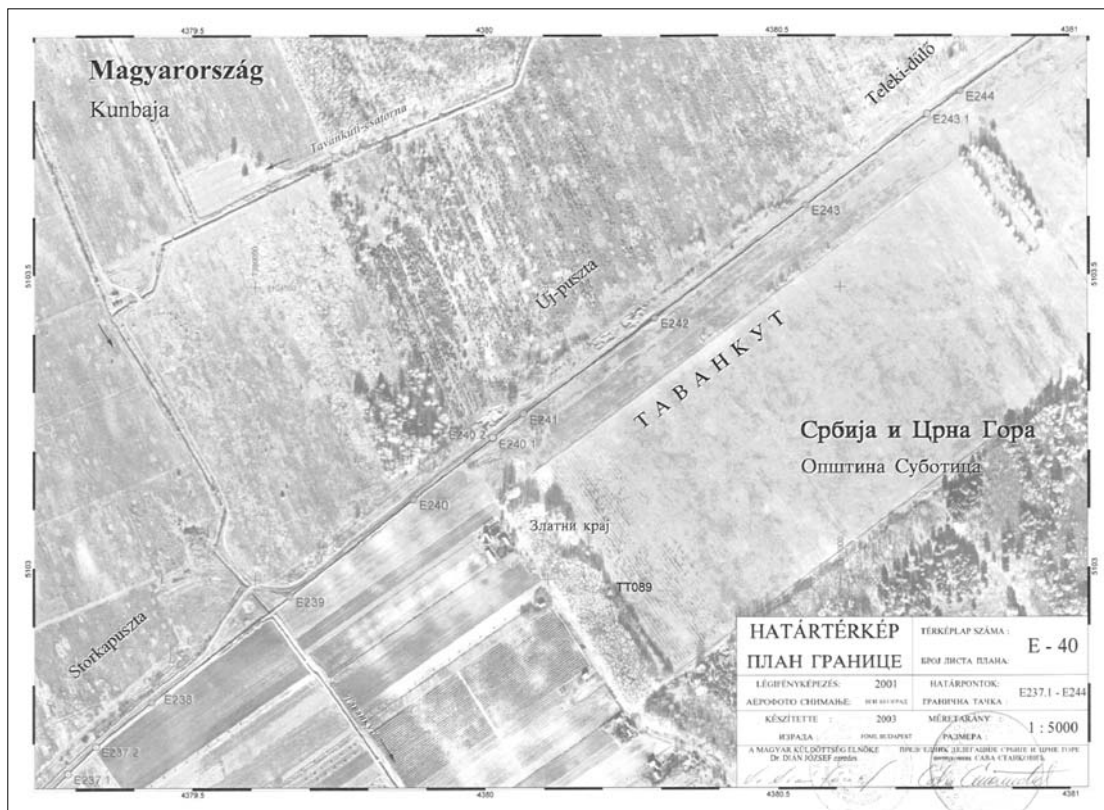

3. ábra A pdf formátumba való összekötés, magyar–román B szakasz határleírás (1925)

MI-nél található – a Földmérési és Távérzékelési Intézet feladatává tették. (Zárójelben jegyezzük meg, hogy a költségek biztosításáról konkrét döntés nem született, javasolták az FVM-nek, hogy kormányelőterjesztés formájában igényelje meg a ráfordítási költséget, ezt azonban nem támogatták, a ráfordítást az Intézet azóta sem kapta meg).

Az okmányok méretének és állapotuk ismeretében a digitális másolás technológiáját kellett meghatározni. A térképlapok esetében természetesen a szkennelést választottuk, viszont a bekötött határleírások esetében ez nem tűnt jó megoldásnak. Felmerült a digitális fényképezés lehetősége is, azonban az Intézetnél lévő eszközzel készített kísérleti felvételek nem hozták a várt eredményt (élesség, olvashatóság, nagythatóság).

A térképlapok (román, szlovák) és az A2 méretű okmányok (jugoszláv 1:5000 méretarányú térképek és határleírások) szkennelése – dobszkenneren – 300 dpi felbontással, 24 bit színmélységgel történt, amely lehetőséget biztosít egy esetleges későbbi geodéziai rendszerbe történő transzformáláshoz is (pl. az államhatár vetületi rendszerébe). Miután a bekötött okmányok (határleírások, kiegészítő okmányok) fotó úton történő másolása nem járt sikerrel, a levéltárak és a könyvtárak által is használt speciális szkennerek magas beszerzési ára miatt A3 méretű síkszkenner mellett döntöttünk. Ez azt jelentette, hogy az A3 méretnél nagyobb okmányokat – mint pl. a román, osztrák vagy szlovák határleírásokat – több részben kell leszkennelelni (1. ábra), és azokat össze kell illeszteni. A konkrét szkenneléshez és a részek összeillesztéséhez („panorámakép készítéshez”) az Adobe Desing Standard CS3 programcsomagot választottunk, amely a Photoshop mellett más, egyéb olyan hasznos programokat is tartalmaz, mint pl. az Adobe Acrobat 8 Professional. A szkennelés és a „panoráma képek” elkészítése után (2. ábra) a Photoshop-pal a raszterképek könyvformában

4. ábra Ortofotó alapú magyar-szerb és montenegrói határtérkép

való összekötését is elvégeztük pdf formátumban, így az eredeti méretű könyvformát kaptuk vissza (3. ábra). Hasonló módon jártunk el a szlovák és az osztrák határleírások esetében is (osztrák viszonylatban nincs határtérkép, a geometriai információt a határleírások tartalmazzák).

Annak ellenére, hogy az előkészítéskor azt állapítottuk meg, hogy a fotóúton történő másolás nem hozza a várt eredményt, néhány okmány digitális másolatát – időhiány miatt is – jó felbontású digitális fényképezőgéppel, nyers [nef (raw)] formátumban készítettük el, majd a szükséges feldolgozást elvégezve kaptuk a végleges képet.

Külön kell szólni a délszláv határokmányokról. A magyar–jugoszláv államhatár 1978–1979 között végrehajtott újfelmérését az 1983 októberében, Belgrádban aláírt egyezmény fogadta el. A „nagy” Jugoszlávia szétesése után az utódállamok a Magyar Köztársasággal szomszédos államhatárát (vonalát) az 1983-ban elfogadott okmányok határozzák meg. Szlovénia és Horvátország viszonylatában az 1983-ban elfogadott határokmány érvényesek, a bekövetkezett vál-

tozásokat kiegészítő okmányok tartalmazzák. Szerbia és Montenegró magyar államhatárát 1998–2001 között korszerű technikával közösen felmértük, a határtérképeket ortofotó alapon ábrázoljuk (4. ábra), melyek jóváhagyása csak az E és F szakasza történt meg (a D szakaszon mintegy 8 km-re a horvátok tartanak igényt). Kezdeményezésünkre folytak tárgyalások új határszerződés megkötésére (1996 szeptemberében a horvátokkal parafált szerződésünk is volt, de hármashatárpont hiányában „megbukott”) és folynak jelenleg is, azonban a délszláv szomszédok közötti határ vitatott, így a magyar határvonalon lévő hármashatárpont helyében nincs egyezés, megállapodás nincs, patt helyzet alakult ki.

Miután a FÖMI kezelésében korábbi eredeti okirat nem található, ezért több okmányt a Külügyminisztérium szerződéstárában kellett megkeresni (itt találtuk meg a Párizsi békeszerződéshez tartozó, 1:75000 méretarányú topográfiai térképet, amelyen vastag piros vonallal rajzolták be Csehszlovákia új, magyarokkal szomszédos

határát). Ennek hátránya az volt, hogy az eredeti okmányok a szerződéstárban, csak helyben tanulmányozhatók. Tehát a digitális másolást is ott kellett megoldani, ami az után, hogy a magunkkal vitt eszközök (számítógép, szkener, fényképezőgép) és mi is a biztonsági örök és tűzszerezsek hathatós ellenőrzését átvészeltük, már nem okozott nehézséget.

4. Kihirdetés

A határleírások, határtérképek pdf formátumait országonként a kihirdető törvényben meghatározott sorrendben könyvtárakba foglaltuk. Ennek megfelelően négy könyvtár tartalmazza a határ-okmányokat (*1. táblázat*).

A táblázatban bemutatott állományok méretéből következik, hogy az okmányokat 4 db DVD adathordozóra írva adtuk át az Igazságügyi és Rendészeti Minisztériumnak. A Parlament a törvényt elfogadta, kihirdetése azonban csak később történt meg (2009. március 31.). Ugyanis külön gondot okozott a Magyar Közlöny kiadójának, hogy jogszabályi előírás szerint a DVD-k sokszorosítása (gyártása) mellett 10, ún. „vaspéldányt”

1. táblázat

A Magyar Köztársaság határokmányai

Országviszonylatok	Okmányok száma db	Oldalak száma db	pdf méret byte
Magyar–osztrák határokmányok	55	1 015	1 948 639 690
Magyar–román határokmányok	27	1 266	3 574 107 177
Magyar–délszláv határokmányok	45	1 464	2 985 122 268
Magyar–szlovák határokmányok	71	1 735	4 465 919 392
Magyar határokmányok	198	5 480	12 973 788 527

Megjegyzés:

- a román és szlovák határszakasz térképlapjait szakaszonként 1–1 okmány-nak vettük (román szakaszon 139, szlovák szakaszon 454 térképlap van),
- az A3 méretnél nagyobb okmányokat általában 4 részből állítottuk össze, ami a szkennelt állományokat megötszörözte (4 rész + a panoráma),
- a délszláv okmányok tartalmazzák a „nagy” Jugoszlávia, Szlovénia, Horvátország, valamint a Szerbia és Montenegró 2003-ban elfogadott határokmányokat (Szerbia 2006. június 05-én, miután Montenegró népszavazással elvált, deklarálta függetlenségét),
- az okmányok digitális másolatait a táblázatban látható bontásban DVD adathordozón adtuk át az IRM-nek (az eredeti szkennelések összességében \approx 220 GB méretűek, ezeket 2 pld.-ban külön-külön adathordozón tároljuk).

kellett volna készíteniük, amely azt jelenti, hogy az okmányokat eredeti méretükben kell papírhordozón kinyomtatni. Belátva, hogy a nyomtatás jelentős energiát és költséget emésztene fel, továbbá azt, hogy papírhordozón hatalmas (teherautónyi) mennyiséget jelent, elálltak a nyomtatott formától, csak számítógépes adathordozón adják ki a határokmányok másolatait.

5. Ráfordítás

Az államhatár okmányok számítógépen kezelhetővé tételére 6 hónap állt rendelkezésre, amelyből két hónapot közigazgatási egyeztetésre használtak fel. Előkészítésünk során szerzett tapasztalatok alapján szkennelésre, editálásra, összerakásra kb. 2880 órát kell fordítani, amely 8 órasi munkaidővel számolva 360 munkanap. Havonként 20 munkanapot feltételezve ($4 \times 20 = 80$ munkanap, $360 \div 80 = 4,5$) 4–5 munkatársnak kell a digitális másolással foglalkoznia, amelyet a nyári iskolaszünetben a szakközépiskola tanulói nagy örömmel és lelkesedéssel végeztek. Rajtuk kívül az Intézet munkatársai is tevékenyen részt vettek a másolatok elkészítésében. Az idő előrehaladtával a digitális fotózást is be kellett vetni, amelyet egy jó felbontású géppel sikerült megoldani.

Az anyagai ráfordítás több eszköz beszerzését (pl. A3 szkener, programcsomag stb.), a diákok és intézeti munkatársak (e munkára terheltek a költségeket) bérét és azok terheit foglalja magába.

6. Jogszabályok közötti összhang

Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény szerint a még ki nem hirdetett határokmányokat, mint nemzetközi szerződéseket törvényben kell kihirdetni. Az államhatár vonala láthatósága biztosítását (nyiladéktisztítás) és a határjelek karbantartását nemzetközi szerződésekben meghatározott időközönként kell elvégezni. E ciklikus munka során többször elő-

fordul, hogy a törvényben kihirdetett közvetlen határjelet pl. a folyó vándorlása miatt át kell helyezni, közvetett jelölésre kell cserélni.

A békeszerződések szerint az államhatár vonala változatlan, még akkor is, ha természetes változás kövezik be. Ez alól vannak kivételek, nevezetesen a Duna folyam, a Maros folyó nem szabályozott szakasza, a Fekete-Körös, az Éger csatorna és a Túr folyó által reprezentált államhatárok. A felsorolt vízfolyások változásait általában 10 évenként kell helyszíni méréssel megállapítani (legutóbb a Maros folyóban lévő mozgó államhatárt 2006-ban, a Fekete-Körös és Túr folyók állapotát pedig 2007-ben határoztuk meg).

Ezeket az időközi változásokat kiegészítő okmányok tartalmazzák, az érintett szomszéd országok teljes egyetértésével. A kiegészítő okmányok módosítják az eredeti határleírásokat, amelyek jóváhagyása és kihirdetése – az államhatárról szóló törvény rendelkezése szerint – a rendszert felelős miniszter hatáskörébe tartozik. Ezzel szemben a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos eljárásról szóló 2005. évi L. törvény 12. §-a értelmében az eredeti, nemzetközi szerződésnek minősülő határokormányt módosító, *kiegészítő határokormány* szintén nemzetközi szerződésnek minősül, *oszta az eredeti szerződés sorsát*, vagyis a kiegészítő okmányokat is törvényben kellene kihirdetni. Azt is látni kell, hogy a miniszteri rendelettel kihirdetett kiegészítő okmányban lévő változások törvényben foglalt állapotot módosítani, ami ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény előírásaival, tehát a hierarchiában felette álló jogszabállyal nem lehet ellentétes, miniszteri rendelet nem írhat felül törvényi rendelkezést.

Összhangban vannak a jogszabályok? Nyilván erről a jogász szakértők majd hosszasan elvitatkoznak...

7. Összefoglalás

Összességében megállapíthatjuk, hogy – bár nagy megdöbbenést váltott ki az államhatárról szóló törvény kihirdetésre vonatkozó rendelkezése – jelentős munkával ugyan, de a digitális másolatok hasznélvezői vagyunk. Szamba vettük a

határokormányokat, rendszerbe foglaltuk azokat, a szkennelt és összefűzött pdf állományok igen jó minőségűek, akár 300%-os nagyításban is kitűnően olvashatók, a fotók pedig a 200%-os nagyítást is elviselik.

A DVD-n lévő okmányok megkönnyítik a határ munkákat, hiszen egy-egy határtárgyalásra nem kell súlyos okmányokat magunkkal vinni, minden információ és adat a digitális adathordozón rendelkezésünkre áll. Az új határokormányok korszerű eszközökkel, technikákkal készülnek, a régi okmányok digitális másolatai ezekhez jól illeszthetők. Hasznélvezői lehetnek mások is, mert nagy részben több mint 80 éves okmányokról készültek digitális másolatok, tulajdonképpen archiválásuk valósult meg, amelyeket szakmai felhasználásuk mellett a történészek, más kutatók is tanulmányozhatnak. A Magyar Közlöny által történő közzététel révén pedig az államhatárra vonatkozó adatok bárki számára könnyen hozzáférhetők.

Promulgation of the acts on state border documents of the Republic of Hungary

Hodobay-Böröcz, A.

Summary

The documents describing the national boundaries of the Republic of Hungary are defined by the Peace Treaty concluding World War I, signed in Grand Trianon Palace (Versailles) on 4 June 1920, and the Peace Treaty ending World War II, signed at Paris on 10 February, 1947. Changes that have taken place since are contained in the state border documents completing and amending those above. State border documents containing the exact demarcation of the national boundary line are qualified as international treaties by Art. 1, Par. (3) of Act No. LXXXIX (2007) on the national boundaries (of Hungary), therefore they have to be promulgated in the form of acts.

Considering that the majority of the border documents are only available on traditional paper-based data carrier, their digital processing for computer handling has become necessary to facilitate their enactment. The paper presents the steps of this transformation process.